# INGLIZ TILI TA’LIMIDA AUTENTIK MATERIALLARDAN FOYDALANISH ORQALI TALABALARNING MADANIYATLARARO KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

*Mo’minova Durdona*

**Annotatsiya.** Mazkur tezisda ingliz tilini o‘qitish jarayonida autentik materiallardan foydalanishning talabalarning madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari yoritiladi. Autentik materiallarning o‘quvchilarga ingliz tilida so‘zlashuvchi xalqlarning kundalik hayoti, qadriyatlari, urf-odatlari va kommunikativ me’yorlari bilan bevosita tanishish imkonini berishi tahlil qilinadi. Shuningdek, ingliz tili darslarida video, audio, maqola, reklama, ijtimoiy tarmoq materiallari va boshqa real kommunikativ manbalardan maqsadli foydalanishning samaradorligi asoslanadi.

**Kalit so‘zlar:** Ingliz tili, autentik materiallar, madaniyatlararo kommunikativ kompetensiya, kommunikativ yondashuv, madaniyatlararo muloqot, til ta’limi, real kommunikativlik.

**Kirish:** Bugungi globallashuv jarayonida chet tilini bilish faqat grammatik qoidalarni o‘zlashtirish yoki lug‘at boyligini kengaytirish bilan cheklanmaydi. Zamonaviy til ta’limining muhim vazifalaridan biri turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qila oladigan, boshqa xalqlarning madaniy qadriyatlari va kommunikativ xususiyatlarini tushunadigan shaxsni shakllantirishdan iborat. Shu nuqtayi nazardan, madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish ingliz tili ta’limining dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

An’anaviy darslik materiallari tilning grammatik va leksik jihatlarini o‘rgatishda muhim ahamiyatga ega bo‘lsa-da, real kommunikativ vaziyatlarda uchraydigan madaniy xususiyatlarni har doim ham to‘liq aks ettira olmaydi. Shu sababli autentik materiallardan foydalanish til o‘rganuvchilarni real til muhiti va tabiiy kommunikativ vaziyatlarga yaqinlashtiruvchi samarali vosita sifatida qaraladi.

Autentik materiallar deganda, dastlab aynan til o‘rgatish maqsadida yaratilmagan, balki real hayotda ona tilida so‘zlashuvchilar tomonidan foydalaniladigan materiallar tushuniladi. Bunday materiallarga gazeta va jurnal maqolalari, reklama va e’lonlar, intervyular, podkastlar, videofilmlar, teleko‘rsatuvlar, veb-saytlar, ijtimoiy tarmoq postlari, menyular va kundalik hayotga oid boshqa kommunikativ manbalarni kiritish mumkin.

Autentik materiallarning asosiy afzalliklaridan biri shundaki, ular o‘rganuvchini tilning tabiiy qo‘llanish shakli bilan tanishtiradi. Talaba nafaqat yangi so‘z va grammatik konstruksiyalarni, balki murojaat shakllari, nutq etiketi, kinoya, hazil, imo-ishora, ijtimoiy masofa va turli kommunikativ vaziyatlarda qo‘llanadigan madaniy birliklarni ham o‘zlashtiradi.

Madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda autentik materiallardan foydalanish bir necha bosqichda tashkil etilishi mumkin. Birinchi bosqichda talabalarning mavjud bilim va tasavvurlari faollashtiriladi. Ikkinchi bosqichda autentik material bilan ishlash orqali yangi madaniy ma’lumotlar aniqlanadi va tahlil qilinadi. Uchinchi bosqichda esa talabalar olingan ma’lumotlardan foydalanib, muayyan kommunikativ vaziyatlarni modellashtiradilar.

Masalan, ingliz tilidagi real reklama materialini tahlil qilish jarayonida talabalar nafaqat reklama tilining leksik xususiyatlarini, balki unda aks ettirilgan iste’mol madaniyati va kommunikativ uslubni ham o‘rganishlari mumkin. Video yoki intervyular bilan ishlash esa turli vaziyatlarda murojaat qilish, suhbatni boshlash va yakunlash, fikr bildirish hamda suhbatdoshga munosabat bildirish kabi ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Shuningdek, autentik materiallar asosida taqqoslash metodidan foydalanish samarali natija berishi mumkin. Bunda talabalar ingliz tilida so‘zlashuvchi mamlakatlardagi muayyan madaniy hodisani o‘z milliy madaniyatidagi o‘xshash hodisa bilan taqqoslaydilar. Mazkur jarayon talabalarda boshqa madaniyatga nisbatan hurmat, bag‘rikenglik va madaniy farqlarni to‘g‘ri talqin qilish

ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Autentik materiallardan foydalanishda ularning talabalarning yoshiga, til darajasiga, kasbiy yo‘nalishiga va dars maqsadiga mosligi muhim ahamiyatga ega. Material haddan tashqari murakkab bo‘lsa, talabaning asosiy e’tibori mazmunni tushunishga qaratilib, madaniy jihatlarni tahlil qilish imkoniyati kamayishi mumkin. Shu sababli o‘qituvchi materialni tanlash, moslashtirish va undan foydalanish metodikasini oldindan ishlab chiqishi lozim.

**Xulosa:** autentik materiallardan maqsadli va metodik jihatdan asoslangan foydalanish ingliz tili ta’limida talabalarning madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish uchun samarali pedagogik imkoniyat yaratadi. Bunday materiallar o‘rganuvchini real til muhiti bilan tanishtirish bilan birga, turli madaniyatlarning kommunikativ xususiyatlarini anglash, madaniy farqlarni qabul qilish va turli kommunikativ vaziyatlarda mos ravishda muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bois ingliz tili darslarida autentik materiallardan foydalanish metodikasini ishlab chiqish va uning ta’lim samaradorligini tajriba-sinov asosida aniqlash zamonaviy chet tilini o‘qitish metodikasining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralishimumkin.

## Foydalanilgan adabiyotlar

Byram, M. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters,1997.

Kramsch, C. *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford University Press, 1993.

Tomlinson, B. *Developing Materials for Language Teaching*. Bloomsbury Academic.

Richards, J. C. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.

Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.